

Ewaluacja jako klucz do rozwoju

Ewaluacja to znacznie więcej niż ocena pracy edukatora. Przede wszystkim zapewnia informację zwrotną – w krótkim czasie dostarcza wielu cennych, i co ważne, porównywalnych informacji od odbiorców działań edukacyjnych. Pełni również rolę podsumowującą. Dlatego właśnie warto poświęcić czas na jej przeprowadzenie. To całkiem proste.

Fot. www.stock.adobe.com

Według *Słownika języka polskiego* PWN **ewaluacja** to określenie wartości czegoś; ma swoje źródło w łacińskim *evalesco* oznaczającym „stawać się, być zdolnym, potężnieć”, a także *evaleo*, czyli „móc, zdołać”. W wymiarze praktycznym jest to proces, w którym dokonuje się obiektywnej oceny wartości i cech konkretnego projektu, programu, polityki, planu czy celowego działania. To dzięki niej dowiadujemy się od uczestników, czy podjęte przez nas działania prowadzą do realizacji zakładanych wcześniej celów. Tym samym posłuży nam ona nie tylko do określenia efektów inicjatyw i działań edukacyjnych w kontekście założonych celów lub ich stopnia zgodności ze wstępnymi założeniami, lecz także pozwoli na zdobycie wiedzy niezbędnej przy podejmowaniu dalszych decyzji oraz ulepszenie zajęć i projektów poprzez identyfikację mocnych i słabych stron, diagnozę występujących problemów oraz wskazanie stosownych rekomendacji.

Ocenić działania

Ewaluacji poddawane są działania, nie osoby! Nie jest to system zewnętrznej kontroli, lecz forma autooceny i przyczynek do autorefleksji.

Ewaluację można przeprowadzać na każdym etapie przedsięwzięcia, ale w praktyce edukacyjnej planujemy ją w fazie podsumowującej zajęcia lub na zakończenie projektu. Zanim wybierzemy konkretną metodę, warto się zastanowić, jakie kryteria powinna spełniać. Moim zdaniem najistotniejsze są:

- **użyteczność** – musimy się zastanowić, jakich informacji potrzebujemy do procesu doskonalenia;

- **trafność** – pytania zadane w ewaluacji pozwalają na weryfikację celów edukacyjnych;
- **efektywność** – określenie, czy pracochłonność zastosowanej metody jest współmierna do informacji, jakie chcemy uzyskać, unikajmy przerostu formy nad treścią;
- **skuteczność** – nikogo nie możemy zmusić do udziału w ewaluacji, dlatego musimy tak dobrać metodę, aby uczestnicy chętnie podzielili się swoimi uwagami, odczuciami i refleksjami;
- **trwałość** – nie tylko metoda powinna być powtarzalna, musimy także pamiętać, aby zapis wyników był odpowiednio zarchiwizowany, by móc śledzić postępy naszych starań edukacyjnych.

Jak stawiać pytania?

To bardzo ważne, gdyż jeśli do procesu nie dostarczymy dobrych danych na wejściu, nie otrzymamy też wartościowych danych na wyjściu. Zatem jak stawiać pytania ewaluacyjne? Zanim je sformułujecie, zastanówcie się:

- Czego chcielibyście się dowiedzieć dzięki ewaluacji? Co jest celem Waszego badania?
- Które elementy waszych zajęć są szczególnie newralgiczne lub budzą wasze wątpliwości?
- Jaka wiedza przyda się Wam w dalszej pracy (wprowadzaniu zmian w przyszłości)?
- Czego o waszych działaniach edukacyjnych chcieliby dowiedzieć się inni, np. uczniowie, rodzice, lokalna społeczność, zwierzchnicy?

Uwaga, pytania ewaluacyjne to nie to samo, co pytania, które formułujecie do ankiety lub wywiadu. To tzw. pytania badawcze (inaczej określane jako kluczowe), które dopiero na etapie konstruowania narzędzi należy „przekuć” w pytania szczegółowe.

Wyciągamy wnioski

Wyniki ewaluacji powinny prowadzić do wysnucia wniosków oraz stworzenia rekomendacji. W obu przypadkach powinien się jasno rysować związek przyczynowo-skutkowy. Wnioski odnoszą się bezpośrednio do problemów badawczych określonych na początku ewaluacji, a rekomendacje wynikają z kluczowych wniosków i odnoszą się do konkretnych strategii i działań. Rekomendacje warto uporządkować sobie pod względem możliwości ich wprowadzenia w życie i określić ramy czasowe do wprowadzenia modyfikacji.

Pamiętajmy, że ewaluacja zawsze powinna być dobrowolna! Informacje zebrane pod przymusem nie będą wiarygodne. Zadbaj też o dobry moment ewaluacji, o spokój i komfort uczestników. Grupa, która biegnie już do autokaru lub jest zaabsorbowana pamiętkami, które właśnie od Ciebie dostała, nie wygeneruje wartościowych informacji. Nie istnieją narzędzia uniwersalne, a ankieta nie jest jedyną słuszną i zawsze właściwą metodą ewaluacji. Zaplanujcie ewaluację na własną miarę, a dostępne materiały i publikacje traktujcie jako inspirację. ☺

Justyna Haładaj